

Rolf Løvaas (1923-1996)

Opptakstid: 13.03 1996
Intervjuer: Trygve Nyrud
Opptakssted: Kirkeveien, Oslo

Ja, det kan vi gjøre ... så ser vi om det fungerer. Det jeg lurer på er ...

De første brevene jeg har sett er fra 1949. Jeg har ikke lest dine brev, men jeg har lest svarene fra Lundahl Madsen. [Axel J. Lundahl Madsen]

Hvordan startet det hele? Din kontakt med det danske forbundet? Når kom ideen om en norsk avdeling?

Det var vel i begynnelsen av 1950, tror jeg. Det var en som jeg kalte "forløperen" som het Bjørn Hansen. Han hadde vært i København og fått kontakt med forbundet der. Han ville notere seg hvem som kunne være interessert i å bli medlem av en norsk forening.

Jeg synes det var en veldig god ide. Jeg synes at dette lå i luften, på en måte. Jeg hadde sett et tidsskrift som het Der Kreis, det kom ut i Sveits.

Da vi fikk meldingen fra Danmark om at det var stiftet en sammenslutning der, synes jeg det var veldig interessant. Veldig interessant. Så jeg tegnet meg som interessert i å delta på et konstituerende møte her i Norge.

Men jeg må jo si at interessen var ikke akkurat unison. Det var veldig mange skeptiske. Mange som mente at det var latterlig å tro at vi kunne få noe bedre livsforhold for homofile ved å gå via, eller gjennom organisasjonsformen. Opprette forening og så videre.

Men det har jeg altså skrevet om. Den trege oppslutningen til å begynne med. Men det var nå i hvert fall en krets som var interesserte.

Og vi fikk fødselshjelp fra Danmark. Vi begynte jo på, skal vi si et nullpunkt.

Det verste var jo tabuet. At det var et tema som aldri ble omtalt. I pressen eller på annen måte. Meget sjelden i kunstneriske sammenhenger. Om man slo opp i leksika var det dypt deprimerende. Der fikk man vite at homoseksualitet var en seksuell perversitet. De prøvde å uttrykke "abnormitet".

For min del må jeg si det var interessant eller litt oppkvikkende å se hva Karl Evang, som senere ble Helsedirektør, hva han skrev i en artikkel i tidsskriftet "Seksuell opplysning". Det var ganske ålreit. Men bortsett fra det, var det jo en forferdelig nedvurdering.

Da det hele startet var det jo selvfølgelig ingen som visste om andre i samme situasjon som var interessert i å være med på å starte en forening.

Hvordan fikk du tak i navn og adresser til andre som var i samme situasjon?

Bjørn Hansen hadde jo kontaktet en del som var tilstede ved det konstituerende møtet. I mai 1950. I Bislet Hospits fikk vi leie et lokale. Innehaveren hørte jo til "menigheten". Vi hadde jo.... Det var en meget beskjeden forsamling. Nokså få.

Ved en tilfeldighet ble jeg valgt til formann for forbundet. Jeg fikk med meg et slags styre, får jeg si. Personlige venner som jeg hadde stor tillit til. Men dette var så risikabelt og dristig.... Det var svært mange som var veldig redde for å få sine navn ned på papiret. Så dette styret ble ikke et skikkelig kabinett, da.

Hva vi på det tidspunktet kunne tenke oss av arbeidsoppgaver.... Det var kanskje ikke så fastlagt. Vi ville jo se hva som ville melde seg. Og så hadde vi jo kontakt med danskene. Danskene ga oss all mulig hjelp og støtte. De hadde jo to års erfaring. Og de hadde et foreningsapparat med formaliteter som vi kunne bygge på. Men de ønsket at vi skulle jobbe helt 100% selvstendig.

Så jeg forstår ikke hvordan den merkelige myte har dannet seg, at vi skulle være et slags underbruk under den danske forening. Vi gikk inn som sideordnet med svenskene og danskene i en skandinavisk, eller nordisk... Det ble bare skandinavisk, forening.

Og det sto klart for oss fra begynnelsen av, at vi ville få arbeidsoppgaver internt, men også utad. Vi skulle jo påvirke samfunnet for å få det til å innta en annen holdning. Det gjør man ikke om man bare sitter og drikker kaffe. Men dette har jeg også skrevet om i Løvetann.

Du sier du ble ved nærmest en tilfeldighet ble valgt til leder eller formann for forbundet. Men så vidt jeg husker fra brev fra Lundahl Madsen i Danmark, var det vel en meget sterk oppfordring om at du skulle bli leder?

Ja, det siste husker jeg ikke. Det vet jeg ikke riktig. Men det jeg husker, er at ... Jeg hadde ikke tenkt å være med i noe styre. Jeg hadde fra før engasjert meg veldig i en annen organisasjon. Jeg var med på å skape en forening som het "En verden". Jeg la ned en masse arbeid i det. Den er dessverre nærmest utdødd. Jeg synes jeg hadde mye med det å gjøre.

Det var en på dette møtet som hadde laget et program for virksomheten. Det skulle bestå i at man for å spare penger, ikke skulle leie lokaler. Man skulle gå på besøk til hverandre. Og så var det veldig viktig at man skulle ha anledning til å ha med håndarbeid. Så det skulle være kos. Og det er det som har festet seg senere, at det var slik vi drev. Men det var det jo absolutt ikke.

Jeg husker jeg protesterte veldig mot det opplegget hans. Jeg sa det ikke var i pakt med oppgavene som vi, gjennom statuttene, ville pålegge oss. For eksempel å jobbe aktivt

utad. Dermed så.... Og de andre visste vel ikke hva de mente. Da det ble avstemming, ble det en bitte liten overvekt for mitt program. At vi skulle leie lokale. Og jobbe mer i pakt med.... slik danskene jobbet. Mer seriøst. Slik at det ikke skulle bli et teselskap. Et sånt kaffeslabberas. Da hadde det nok dødd ganske fort ut.

Det gjorde man nemlig i Trondheim. Det startet en liten gruppe samtidig. Men det var et sånt kaffeslabberas. Da de ble lei av det, døde det jo ut.

Så var det jo masse å ta fatt på. Første punkt, slik jeg husker det, var at vi måtte gjøre oss kjent overfor myndighetene. Vi var ikke sikre på om dette var et lovlig foretagende.

10:00

Jeg skrev brev til politiet. Jeg fortalte om dannelsen av dette her. Jeg fikk ikke noe svar, skriftlig. De visste vel ikke riktig hvordan de skulle forholde seg. Men (utydelig) så var det jo de utfoldet en del aktivitet.

Så det at vi dannet forbundet i -45... Nei, unnskyld. I 1950. Det satte mange viktige jul i sving. De fleste var usynlige for oss. Og det var ikke noe offentlig.... Det er derfor jeg kaller det... Det jeg har skrevet i Løvetann: "Kamp uten våpengny". Det foregikk i det stille. Blant annet henvendte politiet seg til justismyndighetene. Straffelovrådet fikk i oppdrag å se på dette her. Om man skulle forandre på paragraf 213.

Denne lille klubben fikk jo faktisk en kjempemessig viktig sosial oppgave på sine skuldre før man nesten fikk tenkt seg om. Det var i 1953. Da ga Straffelovrådet en innstilling. Til Justisdepartementet. Med nokså skjebnesvangre bestemmelser. Om å sette opp aldersgrensen i forhold til heteroseksuelle handlinger. En klar diskriminering.

Men det var massevis av oppgaver. Både internt og ellers. Det var jo veldig viktig, det man har gjort så mye narr av. At vi arrangerte sammenkomster. Det forstår man ikke i dag, hva det betydde den gangen. Med den totale isolasjonen som den enkelte homofile ble utsatt for. Det var nokså forferdelig. Hvordan skulle, særlig på mindre steder.... Så det at man fikk kontakt med andre homofile, var en uhyre viktig sak. Så det er klart at det var en viktig oppgave for oss å sørge for sammenkomster.

Gjennom bladet Vennen var det også bekjentskapsannonser. Noe myndighetene i Danmark hadde forsøkt å stoppe. For de mente det var de farlige... Redaktør (utydelig) var jo en dristig mann. I det hele tatt, disse danskene var jo utrolig inspirerende. Med så dristige og flinke folk som det var. Og så fikk vi kontakt også med svenskene, etter hvert. Så dette var en forferdelig spennende og interessant tid, hvor det foregikk ting hele tiden.

Høsten 1951 sendte vi ut vår første propaganda-brosjyre. Teksten hadde Øivind Eckhoff og jeg jobbet sammen om. Jeg syns jo, når jeg ser på den i dag, at den er ikke så helt dum. Jeg tror vi fikk til det vi ønsket. Vi syns jo selv at den var pen og forsiktig formet.

Men så har forskningen vist.... Det har vært artikler i Løvetann.... Forskeren som heter Tranøy. Var det det, tro? Som avslørte at direktøren på Gaustad sykehus hadde blitt rasende. Vi hadde nemlig sendt ut brosjyren til alle psykologer og psykiatere og alle avisredaksjoner. Og var veldig spent på resultatet. Og han ville stoppe dette her. Og anmelde oss til politiet. Men han ville ha med seg Karl Evang, Medisinaldirektøren [Helsedirektøren], på det prosjektet der. Men Karl Evang sa nei. Han ville ikke være med på et sånt forbud. Så... Ørnulv Ødegård fikk ikke til det der.

Men dette foregikk altså bak vår rygg. Så det viser seg, de tingene vi drev med var kanskje litt mer farlige og risikable enn vi sjøl ante.

Ellers var det jo å holde møter, da. Vi hadde bidrag til det felles skandinaviske bladet Vennen. Vi tok opp forskjellige saker. Og vi hadde Forbundsnytt, et internt medlemsblad. Og det var masse brev å besvare, og henvendelser fra folk som var frustrerte, ulykkelige og så videre. Noen ble utsatt for pengeutpressing. Noen ble mobbet på jobben sin fordi de hadde forstått at han hadde en sånn legning.

Lesbiske så vi dessverre lite til. Det var lite kontakt. Vi gjorde mange forsøk på å få lesbiske medlemmer. Jeg mente det var viktig. Det var vi enige om. At det skulle være for homofile av begge kjønn. Men det tok tid før vi fikk lesbiske med i foreningen.

Det er vanskelig for oss i dag å se hvordan forholdene var for dere den gangen, i forbindelse med å starte opp og sånne ting. I dag er det en selvfølge at vi har internett, vi er i dialog med departementet i forbindelse med mange forskjellige saker. Det var jo til og med et problem å opprette en postgiro?

Ja, det husker jeg godt. Det gikk greit å få en postboks. Men vi skulle jo ha en postgirokonto slik at folk kunne betale kontingent. Jeg ringte ned til Postgirokontoret, og det var bare å komme. Det var så greit. Det var bare å fylle ut et skjema. Så det kunne ordnes øyeblikkelig.

Så kom jeg dit ned. Så sier hun: «Jaha. Forbundet av 48. Det sier jo ikke noe særlig. Vi skal gjerne vite hva det er for noe.» Så hadde jeg jo med denne.... Det var en eller annen brosjyre. Kanskje det var den der ["Hva vi vil"]. Så sa jeg: «Her skal De se hva det går ut på.» Vedkommende leste. Øynene ble større og større. De holdt på å falle ut. Og så sa vedkommende dame nervøst at: Nja, jeg måtte vente litt. De måtte liksom se litt på dette. Så det var ikke så enkelt, likevel. Hun ble lenge borte.

Jeg husker det dukket opp ansikter i forskjellige dører som så bort på meg. Som om jeg var et rart dyr. «Tenk, der var det altså en homoseksuell. Nei og nei.» Og så kom hun tilbake, omsider, og sa at det måtte drøftes på et styremøte eller noe sånt. Så det kunne ikke gå så fort, men vi skulle få beskjed. Og det tok faktisk noen uker, før vi fikk innvilget postgirokonto. Det som egentlig skulle gått så fort og greit. Det husker jeg veldig godt. Det var veldig ubehagelig da jeg satt der og ble beglodd fra alle kanter av sånne forskremte kontorfolk. Så det er forskjellige sånne episoder.

Det er omtrent umulig i dag å forestille seg hvordan det var den gangen. Man følte som det var noe veldig sjeldent, for eksempel. Om man tenker at noen hadde laget et TV-program som jeg så i går på TV, om seksuelle rariteter, et britisk TV-program, så ville homoseksualitet vært tatt med. Det var det ikke. Så det er et tegn på hvordan utviklingen har gått.

20:00

Så en del av isolasjonen var fornemmelsen av at dette var nokså sjeldent. Og uhelbredelig og håpløst. Man kunne ikke ta sikte på et normalt liv. Hvordan skulle man egentlig innrette seg? Og det er det som jeg syns er noe av det vesentlige. Vi har ikke klart å løse alle problemer, men hvem kan gjøre det... Men... Takket være arbeidet som er utført av homobevegelsen i årenes løp, så er lykke-mulighetene i dag så uendelig mye større for unge homofile. Muligheten til å forme sitt liv på en positiv måte. Finne seg en venn å bo sammen med, og så videre. Så der ligger kanskje den absolutt avgjørende forskjellen.

Ja, det må ha vært utrolig vanskelig, i forhold til i dag. På den ene siden var det en sykdomsdiagnose. Og det er jo ulogisk, at en sykdom er straffbar. I dag kan man inngå partnerskap. Ingen.. I alle fall i byer er det forholdsvis vanlig å se to av samme kjønn som bor sammen og fungerer også åpenlyst ute. Dere hadde jo heller ikke muligheten til å flytte sammen. Dere måtte jo bo enslig på hver deres hybel.

Ja, av mange grunner. For det første var det de første årene etter krigen bolignormer m skulle tilgodese familiene. Familievennlig boligpolitikk. Så de enslige måtte stå bakerst i køen og kanskje håpe på å få en slags hybel. De skulle i prinsippet bo i andre menneskers leiligheter. Så det var veldig...

For det andre så var det jo at... Dert ville blitt sett som høyst merkverdig hvis to menn... Det forekom, men det var veldig sjelden at to mannspersoner bodde sammen. Uten å være brødre eller .... Det ble jo av naboer oppfattet som høyst suspekt, det hele. Så slik har det også skjedd en stor forbedring.

Nei, det er klart at... Det vi kaller selvbilde den gangen var dårlig. Men det var noe som vi i Forbundet så som veldig viktig å bygge opp. Selvtilliten, etterhvert selvfølelsen. At man måtte ikke henge med hodet. Men man måtte være med for å skape bedre forhold. Etterhvert, heldigvis, var det stadig flere som forsto det. At man måtte være med og gjøre en aktiv innsats, og ikke bare beklage seg over hvor vanskelig det var. Det viste seg etterhvert at det var veien å gå.

Men jeg forstår at det i dag, i det hele tatt er vanskelig å sette seg inn i forholdene den gangen. Sånn i forhold til at den norske avdelingen hadde nær kontakt med Danmark og det danske forbundet, så var det utrolig mye hjelp og støtte i oppstarten.

Kan du si litt om hva som skjedde fram mot danningen av det norske forbundet?

Ja, jeg kan vel si at stort sett foregikk samarbeidet friksjonsfritt og greit. Men det er ikke så underlig om det i blant oppsto uoverensstemmelser. Mye av det kan jo skyldes min egen feil. Jeg var litt vel sånn... Hva skal jeg si? ... ukonvensjonell.

For det første var jeg ikke så vant med forenings-formaliteter. Og vi var jo en sånn bitteliten klubb. Skulle vi få gjort noe, kunne vi ikke hele tiden være maksimalt 100 prosent korrekte. Vi måtte se å få ting gjort. Jeg personlig ventet bare på et tidspunkt der formannsklubben kunne gå til en annen. Jeg trivdes ikke noe særlig med å være formann. Jeg synes det ble veldig slitsomt. Og byrdefullt.

Jeg hadde så mange andre interesser knyttet til saken. Jeg hadde behov for å lese veldig mye. Det kom jo en del litteratur etterhvert. Og jeg hadde behov for å skrive artikler. Fordi jeg mente det var så viktig å påvirke samfunnet og holdningene, ved å benytte pressen. Så det gjorde jeg i meget stor utstrekning. Det burde nok flere ha gjort, også. Det må jeg si, at norsk presse, stort sett, var veldig interesserte. Hvis vi bare hadde noe å mene.

Det var også et tilfelle hvor det kom en sånn ildsjel som het Kai Mossin, som jeg tenkte kunne bli en brukbar part til å overta som formann. Og det må jeg innrømme at jeg burde vært mer formelt korrekt i den saken. Så det er ikke så rart om danskene reagerte mot det. For der var det større forhold og de kunne følge mer slike regler. Men for meg var det alltid viktigst «Se å få tingene gjort». Selv om det kanskje formelt sett ikke var helt som det skulle. Og at man ikke måtte somle så mye. Tiden var kostbar. Og vi fikk da også gjort ganske mye på ganske kort tid.

Ja, det var nok selvfølgelig... Det var vel en del ting hvor vi var litt sinna på hverandre. Danskene og oss i styret her. Men etterhvert gikk... Vi var ikke langsinte, og det var ikke danskene heller. Vi ble gode venner igjen, senere. Det er det inntrykket jeg sitter med. Og...

For min del synes jeg absolutt vi hadde nytte av samarbeidet. Men det er klart at etterhvert følte vi oss litt sterkere, sånn at vi kunne stå på egne ben. Så det var vel en helt naturlig utvikling at både svenskene og nordmennene gikk ut av det skandinaviske forbundet. For vårt vedkommende var det vel i november 1952.

Etter å ha lest korrespondansen mellom deg og det danske forbundet, sitter jeg med et kanskje motsatt inntrykk enn hva du forteller.

Mitt inntrykk er jo at den norske avdelingen hadde ordete forhold. Man holdt seg til lover og regler.

Man hadde rett og slett et ordnet og fint forhold, mens hos danskene var det litt mer rot og lemfeldighet, kanskje.

Pluss at det vel også var en del strid innad i ledelsen i det danske forbundet i den perioden.

Har du noen kommentarer til det?

Ja, det var interessant å høre. Der ser man hvor lett det er å huske feil. Det er ting man glemmer når man ikke lenger har papirene. Så det var interessant å høre.

Ja, det var dessverre mye interne stridigheter i Danmark. De var så sørgelig.... Jeg var der flere ganger. Og hilste på de forskjellige. Og det var fraksjoner. Det var en veldig bitter og hatsk stemning mellom de enkelte. Det var fryktelig sørgelig.

Ja, det virket vel til at det til tider var litt kaotiske forhold, der borte. Og uklarhet om hvem som egentlig skulle styre. Men for meg var det en veldig strålende opplevelse å bli kjent med disse menneskene. Svenskene også. Det var fantastiske folk de hadde med i styret i den svenske avdelingen.

30:00

Jeg hadde jo personlig enestående opplevelser ved å komme til København. Stockholm også. Nei, det... Det kan godt tenkes. Det var interessant å høre. Det er så mange år siden dette. Jeg kan bare si liksom et sånt hovedinntrykk som jeg sitter tilbake med. Og det er kanskje litt sånn rosafarget. Det er mulig.

"Løsrivelsen" fra Danmark fant sted, som du sier, i november 1951. Og så ble det norske forbundet startet i 1953?

Jeg tror ikke jeg ville formulert det slik som du sier det. Vi hadde jo våre statutter og alt i orden, så... Det var jo bare... Egentlig var det ikke noen forskjell, i den forstand. Vi forandret navnet til det Norske Forbund av 48. I likhet med svenskene ble vi selvstendige. Denne skandinaviske sammenslutningen opphørte jo da.

Det er jo et hypotetisk spørsmål, om det var en fordel eller hvordan det ville gått om vi hadde fortsatt. men antakelig var det trolig en riktig utvikling.

For min etterfølger, som tiltrådte i november 1952... Han var veldig ivrig på det at han ville liksom begynne på en fullstendig uavhengig basis. Men for selve arbeidet vårt, og for det formelle, ble det ikke noen forskjell. Vi fortsatte i akkurat samme sporet. Sånn løsrivelse i den forstand... Slik oppfattet ikke jeg det.

Men du trakk deg tilbake da det ble et eget norsk forbund. Men så vidt jeg husker var du fortsatt med i styret? Eller kom du tilbake igjen i styret?

Ja, jeg var jo med av og til. Men jeg fulgte jo med på hva som foregikk. Og kan si jeg var et nokså aktivt medlem. Og så skrev jeg disse artiklene. Det var ikke alle som var så begeistret for det. Jeg blandet meg kanskje i det ene og andre. Så jeg gikk over i opposisjon. Når vi hadde diskusjoner i foreningen...

For eksempel husker jeg det var en gang at formannen foreslo at vi skulle ekskludere personer som hadde kontakt med prostituerte gutter. Slike folk måtte vi ikke ha som medlemmer. Da husker jeg et voldsomt rabaldermøte. Da vi diskuterte det statutt-forslaget. Øivind Eckhoff og jeg var absolutt mot et sånt forbud. Vi mente det lett kunne misbrukes og sånt. Men forsamlingen synes visst det var fine greier, så formannen, Dermot Mach, fikk det gjennom. Den prostitusjonsparagrafen.

Jeg husker det foregikk en diskusjon om det i medlemsbladet. Senere, i mer moderne tider, forsvant den paragrafen stille og rolig. Av seg selv. Det er en av de diskusjonene jeg husker spesielt godt.

Så fikk jeg skjenn av Forbundet da jeg i 1955, var det vel, drev lobbyvirksomhet i Stortinget. Jeg fikk kontakt med sekretæren, talsmannen for Justiskomiteen. For jeg hadde en del materiale i tillegg til det Forbundet av 48 la fram for denne komiteen. Han sa de var interessert i.... De visste så lite om sånne ting. Så han var veldig positiv. Han takket og bukket for det jeg kunne gi ham av materiale. Det var altså et [frivillig] initiativ for min del. Jeg syns det materialet var så viktig at det kunne komme til gode for de i Justiskomiteen som skulle gå gjennom for å ta en avgjørelse om å skjerpe paragraf 213.

Det har jeg fått kritikk for, både den gangen og nå, av Dermot Mach som var formann da. Han syns man ikke skulle gå utenom. Men den gangen var det ikke snakk om lobbyvirksomhet. Ordet fantes ikke. Men jeg har jo forstått at det var det jeg gjorde. Resultatet ble i hvert fall ikke dårlig. Fordi Henrik Svendsen, en jurist fra Bergen, som var sekretær og talsmann for Justiskomiteen, han ble en veldig viktig støttespiller for Forbundet av -48. Det kan vi se fra utskriftene av forhandlingene i Stortinget. Han sørget for at dette farlige lovforslaget ble lagt vekk.

Ja, du var jo Norges første lobbyist, lenge før odet i det hele fantes. I dag er det en helt vanlig framgangsmåte for foreninger. I 1953 begynte forbundet å gi ut medlemsbladet som etterhvert fikk navnet Klubbnytt, før det skiftet til Oss, Oss i mellom og sånne ting. Var du med på å starte det? Var du en aktiv bidragsyter?

Jeg har nok sikkert vært frampå med en del innlegg, vil jeg tro. Jeg har ikke laget et skikkelig arkiv over det. Men bladet finnes jo. Men jeg har en kommentar til dette at... Det sto som regel bare "Rolf" Når jeg skrev i aviser hadde jeg psevdonymer. Roar Lønne og forskjellige sånne... Og det var absolutt nødvendig.

Jeg har skrevet i Løvetann om hva som skjedde i 1950 da jeg gikk ut med svær artikkel i Dagbladet. Mot paragraf 213. Under eget navn. Da jobbet jeg i Aftenposten, som var uhyre konservativ den gangen. Så jeg ødela jo for meg selv på den måten. Derfor må man ha litt forståelse for at det man kan gjøre i dag, kunne man ikke gjøre den gangen.

Jeg syns det er beklagelig at Karen-Christine Friele bebreider oss, at vi benyttet psevdonymer. Hun gjorde jo selv det. Hvis du ser de første eksemplarene av bladet som ble startet i 1965, tror jeg. Det het "Oss" eller "Oss i mellom". Jeg har det ikke her, men... Kim Friele påtok seg ansvaret som redaktør. Der står det ikke Kim Friele, i de første bladene. Det står Kim. Jeg bare nevner det som eksempel.

Da syns jeg det er merkelig at hun bebreider oss som jobbet i en mye hardere og vanskeligere tid. Blant annet Øivind Eckhoff, som utgav boken under psevdonymet Finn Grodal. Det var jo ingen som fant at det var noe merkelig. Alle syns jo det var høyst forståelig at han måtte gjøre det. Men hun reagerer negativt på det, altså. Og skriver i sin

bok "Troll skal temmes" at hun syns boken var temmelig likegyldig fordi han hadde benyttet psevdonym. Så dette med psevdonymer syns jeg er en viktig ting å... Jeg gjorde ikke alltid det.

Jeg må jo si at av og til tenkte jeg at «Nå gir jeg fanen». Og så tok jeg sjansen. Men stort sett benyttet jeg psevdonymer fordi jeg hadde ikke noen yrkesmessig bakgrunn for å skrive om sånne temaer.

40:00

Ikke var jeg psykolog, ikke var jeg jurist, ikke var jeg prest heller. Jeg jobbet jo først i reklamefaget. Meget nøktern bransje. Og så i journalistikken. Så jeg hadde ikke noen spesialbakgrunn for å skrive.

Jeg skrev også ofte. Støtt og stadig. Så det ville virke merkelig ellers. Man må jo være litt realistisk. For meg var målet: Hva kan vi få gjort av nytte? Hvordan skal vi forholde oss for å få gjort mest mulig av nytte? Og det var da ved å benytte forskjellige psevdonymer. Og på den måten ble det ganske mange artikler.

Dette er samlet i et arkiv i København. Bøsseforeningens arkiv har de samlet disse avisartiklene.

Du skrev jo utrolig mange artikler under forskjellige psevdonymer. Og som du sier, det ville sett rart ut om det samme mennesket uttalte seg gang på gang på gang. Det måtte jo også være en fordel om det virket som flere var aktive i debatten. Du spilte på et bredt spekter.

Jeg vet ikke hvor mange artikler du skrev opp gjennom årene, men det må være utrolig mange. Alt fra homopolitiske saker, til ting som gikk mer på litteratur og.... Ja, du hadde et vidt spekter du har skrevet om.

Ja, jeg skrev også om andre temaer. Som sagt, var jeg med i "En verden". Så jeg skrev en hel del artikler om fredsproblemer. Og senere, omkring midten av 60-årene, var jeg med på å stifte Human-Etisk Forbund, og hadde en del artikler om dette... Kirkediktaturet og behovet for å få det myket opp.

Men ... Jeg må si mesteparten av det jeg gjorde gikk med til homobevegelsen. Og der var det.... For eksempel populærvitenskapelige... Det kom jo som sagt ut en del bøker etter hvert. Spesielt i utlandet. Amerika, Danmark, Sverige. Jeg ville sørge for at innholdet i disse bøkene ble kjent. Så var vi heldige å ha aviser som alltid åpnet sine spalter. I hvert fall for meg, så jeg har ikke noe å klage over.

Og det var Dagbladet. De syns alltid det var interessant med nye ting fra forskning og sånt omkring homoseksualitet. Så det var en hel del jobbing med å anmelde nye bøker. Og så hadde jeg stadig artikler om berømte homofile. Startet med Oscar Wilde, og så videre. Det vanlige var jo at man ikke fikk vite at det var det. Om Oscar Wilde visste vi jo bare at han hadde fått to års tukthus for sedelighetsforbrytelser, sto det. Det gikk

mange år før vi fikk vite hva som egentlig... Da vi fikk lese biografier som etterhvert begynte å bli mer åpenhjertige.

Det var også for å styrke de homofiles egen selvfølelse, ikke sant. Man var i godt selskap. Så mange kulturpersonligheter som hørte til på vår fløy. Og det gjorde selvfølgelig også litt virkning. Og dette pågår fremdeles. Men nå er det lettere. Men enda er det jo protester. Man vil ha geniene helst for seg selv. Kom ikke og pirk på Shakespeare eller Beethoven. De vil helst ikke ha noe... noen riper i gudebildet.

Nei, det er vel fortsatt sånn. Men det er utrolig viktig. Og kanskje spesielt for folk rundt i landet som føler seg utrolig alene og som noen sjeldne, merkelige dyr, fortsatt kanskje.

På små steder er det jo utrolig viktig å få, om ikke forbilder, så i alle fall mennesker som er dugandes og flinke, som også er homofile. Det er utrolig viktig å få avdekket det.

Jeg vil gå tilbake til møtene vi hadde den første tiden. Det er klart det gjaldt å styrke selvfølelsen. Og kvikke opp folk. Nå var disse møtene... Det var ikke så mange som kom. Det var ikke en briljant forsamling. Det var nokså alminnelige mennesker. Det var liksom en sånn litt alvorlig stemning, får jeg si. Så det tok...

Jeg har aldri vært et muntrasjonsråd. Så det tok litt tid før vi fikk litt mer vellykkede medlemsmøter. Med innslag av underholdning. Ære være de som bidrog med det. Jeg tenker på Willy Mikkelsen, for eksempel. Enkelte kjenner jo ti ham. Og andre som fant på morsomme ting. Så det ikke bare skulle bli jammer og tristesse og problemer og greier. Så etterhvert ble jo medlemsmøtene bedre, og vi fikk bedre steder.

Men det var... Personlig, hvis jeg skal være ærlig, så trivdes jeg kanskje ikke så veldig ... med mange homser på en gang.

For da hadde vi disse skrullene. Jeg hadde litt problemer med å fordøye dem. Dessverre, må jeg si. Det er vel litt fordomsfullt, men... Det var en hel del som tydeligvis hadde problemer med sin kjønnsidentifisering. Og som... ville løse sitt problem med å innbille seg at de egentlig var damer. Og drive med jentenavn og sånt. Ja, jeg personlig var ikke så begeistret for det skrulleriet. Det er heldigvis et fenomen som nesten er blitt borte.

Det man nå gjør, er å lage drag-show og morsomme ting. Man har Garlic Girls og mye som... De er flinke og dyktige showmennesker. Det blir noe helt annet. Men dette skrulle-greiene, sånn til daglig.... hvor de satte jentenavn på hverandre, og... Jeg likte aldri det derre der.

Men det var så sterk drift hos enkelte, så det var ikke så lett å.... Men jeg tror nok at vi i Forbundet klarte å kanskje... Men det kom seg jo, etterhvert. ... i bakgrunnen, ettersom vi gjorde det lettere å få en skikkelig kjønnsidentifisering. For vi er jo like mye gutter som andre, fordi om vi er homofile. En homofil mann er ikke en som egentlig er jente.

Og nå har man fått greie på at transvetisme er noe helt annet. Men den gangen var det sikkert (utydelig) Ja, så jeg personlig var ikke så begeistret for det derre skrulleriet.

Disse her... skrulle personene, da.

Og det er jeg så glad for å se i dag, at.... Det er vel noen som kritiserer de, og... Jeg syns det er litt viktig at de unge homsene i dag, oppfører seg omtrent som vanlige folk. Uten å skråle og skrike og tulle og tøyse og (utydelig) og fjas....

Det var under krigen... at jeg etterhvert ble klar over min legning. Jeg hadde glede av å være med i... en gruppe ungdommer... hyggelige... Vi hadde jo mye moro. Vi danset swing. Og der var det jo en pike, da. Som jeg forsto var litt interessert i meg. Hun var både pen, intelligent og festlig. Og så var hun så flink til å danse swing. Vel... Så...

Men jeg la jo merke til det at... i motsetning til de andre guttene, var ikke jeg særlig interessert i å ... å være nærgående, da. Bortsett fra dansingen. Så jeg skjønnte jeg var litt spesiell der.

50:00

Derimot var det en av de andre guttene .... liksom min beste kamerat... som... jeg forsto at jeg var forelsket i. Og (utydelig) nærmest sykkelig sjalu. Så det skar det seg jo.

Men så ved å iaktta seg selv, kom jeg altså fram til konklusjonen, da. Og det var ikke så veldig moro. Det var nokså vanskelig. Ikke noe hjelp å få, ingen å snakke med.

Å snakke med foreldre eller noe sånt... eller søsken, det kunne overhodet ikke komme på tale.

En så ulykkelig ting.

Og jeg hadde ingen homofile kamerater. Så den isolasjonen var forferdelig. Jeg må si at... Bare av den grunn hadde Forbundet en stor misjon. Så... Jeg husker jeg oppsøkte en nervelege, som det het da. Tror jeg. For å få noen gode råd eller sånn. Han trøstet og sa... man kunne være et bra menneske fordi om man var homoseksuell.

Og så sa han... Han kjente, personlig, homoseksuelle personer som han hadde stor respekt for. Oj, det lå helt på tungen min... Kunne ikke jeg få hilse på dem? Men jeg turte ikke si det. Jeg skulle kanskje gjort det. Det var jo hovedproblemet... at man ikke kjente noen andre med samme... legning. Så det tok jo flere år, det. Før jeg tilfeldigvis fikk kontakt med en homofil gutt. Og han kjente andre. Han var jo en sånn litt påfallende type, da. Så jeg skjønnte at han... Men han var veldig søt og hyggelig.

Og så viste det seg at dette var i Trondheim. Og der var det en sånn liten sub-kultur. Homofile som pleide å møtes. På en plass ved Lilletorget. Det var ikke noen forening, vet du. Men der visste man at man antagelig traff noen. Både vinter og sommer. Og jeg husker jo at... Ja, og så var det en veldig pen gutt der da.... som jeg ble litt opptatt av, men... Han bare svermet for tyske soldater. Jeg hadde jo ikke nubbesjanse der. Men de tyske uniformerte soldatene, det var... det var eventyret. Han påsto at han kjente noen i hvert fall. Som han traff i dølgsmål. Jeg vet ikke om det var

skryt. Kanskje det var det. I det hele tatt. Interessen for de tyske soldatene var ganske stor og utbredt. Hvis man skal si det som det var. Og de var jo ganske flotte også. De sang jo så fint når de marsjerte gjennom byens gater. Så det er jo ikke så underlig at... at tyske soldater var populære.

Men som sagt, jeg ble jo kjent etterhvert, med ... Men så la jeg planer om at når krigen var slutt, så skulle jeg dra ned til Oslo. Vår familie hadde bodd der før, i 30-årene, så jeg var ikke helt ukjent. Men for å komme bort fra det litt mer trange forhold... Men jeg tenkte jo av og til på....

En deprimerende tanke var jo... hvor godt man kunne hatt det hvis man hadde vært normal. Og man kunne slått lag med hun søte, pene, sjarmerende jenta som hadde sans for meg. Og kunne... Ja... satt seg som mål å starte familie. Få barn osv. Så... Så det var sånne...

Det var liksom ikke noe særlig snakk om lykkemuligheter for homofile. Den gangen, altså. Det var som et eneste stort mørke. Men selvfølgelig. Som sagt, det betydde en del at man fikk kontakt med ... følelsesfeller, da.

Og det var ikke alle som tok problemene like alvorlig som jeg gjorde. Som sagt, det var jo flere der... som var sånne lett-livede... typer med godt humør og sånt noe. Og det kvikket jo litt opp, det da.

Men så, høsten 1945 flyttet jeg til Oslo. Og ble kjent med mange etterhvert, her da. Og jeg, som sagt, synes det lå i luften... at det måtte skje noe.... med en organisasjonsdannelse. Og det var en stor oppmuntring med dette tidsskriftet som var... en lesesirkel som de hadde i Sveits. Som het der Kreis. Og så, i 1948 fikk man høre fra Danmark... Og det var jo fantastisk.

I motsetning til en del andre, var jo du tydeligvis også språkmektig. Du kunne lese der Kreis. Men hvordan fikk dere greie på at det var ting på gang i Danmark? Var det via der Kreis? Hvordan fikk dere rede på at det danske forbundet startet?

Ja, det var vel nærmest sånn litt fra hånd til munn. At... Munn til munn, heter det. Det var jo mange som dro på ferieturer til København. Populært feriemål. Og de hadde jo møtt... personer der som hadde meldt seg inn eller fortalt om dannelsen av foreningen der borte. Og som fikk tak i noen... propaganda-brosjyrer og sånt. På den måten...

Og så var det, som jeg har nevnt, Bjørn Hansen som dukket opp senere. Det var vel... mot slutten av 1949, tenker jeg. Noe sånt, at Bjørn Hansen dukket opp... og ville notere hvem som kunne tenke seg å interessere seg for å være medlemmer av en norsk forening. Så... Nei, det...

Jeg tror ikke det sto noe særlig i Norske aviser.... om det der. Etter at vi dannet [DNF-48] kom, på høsten 1951, Lundahl Madsen, som han het. Senere het han Axel Axgil... en tur til Oslo. Og... vi var enige om at da... skulle... han fortelle om hva som hadde skjedd i Danmark. Men også la det skinne gjennom at nå var det på gang ting.... Men vi

var jo litt redde for hvordan reaksjonene kunne bli. Og så... Jeg husker jeg ringte til Dagbladet, og fikk kontakt med en journalist der. Han er jo... Hva var det han het? Hva var det igjen han het? En av de kjente. Som er pensjonist i dag. Ja, ja. Det står ett eller annet sted.

Han intervjuet Lundahl Madsen. Det ble et stort oppslag. Som sikkert vakte forferdelse. Om at nå var de homoseksuelle ute og gikk. Eller hadde begynt å røre på seg. Og lage organisasjon.

La meg også føye til noen ord om begrepet homofile.

Det var et uttrykk som... redaktør Hilmer (Vogelgård?), av Vennen, hadde funnet ut. Og det slo jo til og ble veldig populært. Både innad og utad.

Og jeg syns selv at det er veldig nyttig å ha ordet homofil ved siden av begrepet homoseksuell.

Det er ikke identiske ting. Men jeg forstår at det er oppstått en eller annen merkelig motvilje mot å benytte ordet homofil og homofile. Det syns jeg er beklagelig. Vi trenger ordet både språklig og meningsmessig.